

ТЕОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

УДК 340.13

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2026-1-1>

Петрук Ярослав Анатолійович,
аспірант кафедри загальноправових дисциплін
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Донецького державного університету внутрішніх справ,
вулиця Велика Перспективна, 1, Кропивницький, 25015, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9400-9154>

ВИДИ ВІДОМЧИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті досліджуються види відомчих нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, які виступають важливими елементами відомчої діяльності правоохоронних органів.*

Актуальність теми зумовлена значною кількістю відомчих нормативних актів МВС України, що відрізняються за формою, змістом, сферою дії та юридичними наслідками, а також відсутністю їх чіткого нормативного закріплення на законодавчому рівні. У статті підкреслюється, що практичне значення класифікації полягає у впорядкуванні нормативного масиву, запобіганні дублюванню правових норм і спрощенні їх застосування у правозастосовній діяльності правоохоронних органів, тоді як теоретичне значення полягає у можливості глибшого розуміння правової природи, ієрархії та взаємодії різних видів відомчих актів у системі підзаконного регулювання.

Проаналізовано наукові підходи українських учених-правознавців до визначення видів відомчих нормативно-правових актів, а також Закон України «Про правотворчу діяльність», Положення про Міністерство внутрішніх справ України, Рекомендацій з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів, які регулюють питання відомчих нормативно-правових актів.

Особливу увагу приділено проблемі класифікації відомчих нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України. Розглянуто різні наукові підходи до їх поділу за формою, предметом регулювання, цільовою спрямованістю, порядком прийняття та характером дії. Визначено основні форми відомчих нормативно-правових актів, такі як накази, положення, інструкції, правила, рішення, переліки.

Зроблено висновок про відсутність єдиного підходу до їх класифікації та необхідність подальшого теоретичного осмислення і нормативного вдосконалення правового регулювання відомчої нормотворчості у сфері діяльності Міністерства внутрішніх справ України.

***Ключові слова:** відомчі нормативно-правові акти, класифікація нормативно-правових актів, підзаконні нормативні акти, накази, інструкції, положення.*

Petruk Yaroslav. Types of departmental regulatory legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

***Abstract.** The article examines the types of departmental regulatory legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, which are important elements of the departmental activities of law enforcement agencies.*

The relevance of the topic is due to the significant number of departmental regulatory acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, which differ in form, content, scope and legal consequences, as well as the lack of their clear regulatory consolidation at the legislative level. The article emphasizes that the practical significance of the classification lies in streamlining the regulatory array, preventing duplication of legal norms and simplifying their application in the law enforcement activities of law enforcement agencies, while the theoretical significance lies in the possibility of a deeper understanding of the legal nature, hierarchy and interaction of various types of departmental acts in the system of subordinate legislation.

The scientific approaches of Ukrainian legal scholars to the definition of types of departmental regulatory legal acts, as well as the Law of Ukraine "On Law-Making Activities", the Regulations on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Recommendations on the Preparation, State Registration and Accounting of Departmental Regulatory Legal Acts, which regulate issues of departmental regulatory legal acts, are analyzed.

Special attention is paid to the problem of classifying departmental regulatory legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Various scientific approaches to their division by form, subject of regulation, target orientation, procedure for adoption and nature of action are considered. The main forms of departmental regulatory legal acts are determined, such as orders, regulations, instructions, rules, decisions, lists.

The conclusion is made about the lack of a unified approach to their classification and the need for further theoretical understanding and normative improvement of the legal regulation of departmental rulemaking in the sphere of activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Key words: departmental regulatory legal acts, classification of regulatory legal acts, subordinate regulatory legal acts, orders, instructions, regulations.

Вступ. Відомчі нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України є різноманітними за формою, змістом і сферою дії, що зумовлює необхідність їх класифікації.

Практичне значення класифікації відомчих нормативно-правових актів МВС України полягає у впорядкуванні значного масиву нормативних документів, запобіганні дублюванню правових норм та полегшенні їх застосування у правозастосовній діяльності. Теоретичне значення полягає у можливості простежити розвиток окремих видів актів, визначити їх відмінності, зокрема між наказами, інструкціями, положеннями та правилами, а також з'ясувати особливості їх взаємодії у системі підзаконного регулювання.

Аналіз чинного законодавства свідчить, що Закон України «Про правотворчу діяльність» не містить визначення видів відомчих нормативно-правових актів, хоча визнає їх складовою системи нормативних актів. Водночас окремі види і форми закріплені у підзаконних та відомчих нормативних документах, зокрема у рекомендаціях Міністерства юстиції України та Положенні про Міністерство внутрішніх справ України.

Матеріали та методи. Для розкриття проблематики та досягнення поставленої мети було здійснено аналіз основоположних чинного законодавства України, зокрема Закону України «Про правотворчу діяльність», Положення про Міністерство внутрішніх справ України, Рекомендації з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів, підручники та наукові праці провідних українських правознавців –

А. О. Рибалкіна, О. В. Петришина, О. Л. Дзюбенка, Д. В. Слинська, Л. А. Коваленко та ін. Особливу увагу приділено науковим поглядам щодо класифікації відомчого нормативно-правового акту.

Під час дослідження видів відомчих нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України застосовано сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, зокрема загальнонауковий діалектичний метод, аналіз і синтез, формально-юридичний метод, порівняльно-правовий метод, системно-структурний метод, логіко-юридичний метод.

Використання зазначених матеріалів і методів дало змогу комплексно дослідити види відомчих нормативно-правових актів, висвітлити практичне та теоретичне значення для діяльності правоохоронних органів.

Результати. Відомчі нормативно-правові акти МВС України є необхідним інструментом управління, адже саме вони деталізують загальні норми законодавства на конкретні правила щоденної діяльності правоохоронних органів.

На думку науковця Слинсько Д. В., відомчий акт Міністерства внутрішніх справ України – це підзаконні акти, які видаються відповідно до закону, на його підставі, з метою конкретизації законодавчих розпоряджень і приписів, їх роз'яснення або встановлення первинних норм та є управлінськими актами органу держави, що наділений спеціальною функціональною компетенцією [1, с. 204].

Відомчі нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України охоплюють

велику кількість нормативних актів, які відрізняються за певними характерними рисами.

Так, Рибалкін А. О. зазначає, що в процесі нормотворчої діяльності створюються та приймаються багата кількість нормативних актів різних видів, кожен з яких відрізняється певною своєрідністю. Тому необхідність класифікації нормативно-правових актів має не лише велике практичне, але й теоретичне значення, бо дозволяє виділити генетичні та функціональні взаємозв'язки об'єкту дослідження, зрозуміти правову природу того чи іншого виду акта, його своєрідні ознаки, призначення, співвідношення виду акта з його змістом, характер правового регулювання [2, с. 117–118].

Тобто, визначення видів відомчих нормативно-правових актів МВС України має практичне та теоретичне значення. З практичної сторони це виражається в тому, що упорядкування за видами відомчих нормативно-правових актів дозволяє уникати хаотичності та дублювання норм, полегшує орієнтування у великій кількості документів, класифікація допомагає швидко знаходити потрібний документ і застосовувати його у практиці. З теоретичної сторони, за допомогою класифікації за видами відомчих нормативно-правових актів можна простежити походження та розвиток окремих видів актів, як різні акти взаємодіють між собою у правовій системі, дозволяє визначити, чим відрізняється наказ від інструкції чи інших актів.

Дослідивши законодавство України, слід зазначити, що Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року, не визначає види відомчих нормативно-правових актів, але визнає їх як складову системи нормативних актів [3]. Тобто, визначення видів відомчих нормативно-правових актів, зокрема відомчих нормативно-правових актів МВС України залишаються предметом регулювання інших нормативних документів.

В свою чергу, в Рекомендаціях з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів затверджених постановою колегії Міністерства юстиції України від 27.03.1998 № 3, зокрема в пункті 1.1. зазначено, що до відомчих нормативно-правових актів, що підлягають державній ре-

єстрації, відносяться акти міністерств, інших центральних органів виконавчої влади; відділів, управлінь, інших служб обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, центральних та місцевих органів господарського управління і контролю (далі – міністерства) – це накази, постанови, розпорядження, рішення, положення тощо, що містять правові норми (правила поведінки), розраховані на невизначене коло осіб, підприємств, установ, організацій і неодноразове застосування незалежно від строку дії (постійні чи обмежені певним часом) та характеру відомостей, що в них містяться [4].

Також в Рекомендаціях з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів містяться визначення таким відомчим нормативно-правовим актам, як положення, інструкція, правила.

Натомість, Положенням про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878, зокрема в пункті 9 зазначається, що Міністерство внутрішніх справ України в межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, здійснює організацію і контроль за їх виконанням [5].

Накази МВС, прийняті в межах повноважень, передбачених законом, обов'язкові для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими державними адміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та громадянами [5].

Тобто, накази МВС України мають особливе значення, оскільки є обов'язковими для виконання широким колом суб'єктів і фактично становлять основну форму відомчих нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України. Щодо інші видів відомчих нормативно-правових актів, зокрема таких як

положення, інструкції, правила, постанови, розпорядження, рішення, то вони виконують допоміжну роль, деталізуючи порядок діяльності системи органів МВС України.

В підручнику з Теорії держави та права за загальною редакцією Гіда Є.О., науковці систематизували основні види відомчих нормативно-правових актів, які визначають правові засади функціонування правоохоронних органів. Ця класифікація має важливе значення для розуміння внутрішньої структури та механізмів управління в системі органів правопорядку. До основних видів нормативно-правових актів, що регулюють діяльність правоохоронних органів, зокрема відносять:

1) статuti – це кодифіковані нормативно-правові акти, в яких визначаються завдання, цілі, функції правоохоронних органів, а також основні форми та методи їх реалізації;

2) інструкції – конкретизують службові повноваження посадових осіб, визначають функціональне призначення окремих підрозділів, порядок виконання актів вищих і центральних органів виконавчої влади;

3) нормативні накази – вводять у дію інші відомчі акти, визначають штатну чисельність, норми матеріального забезпечення тощо;

4) положення – закріплюють компетенцію правоохоронних органів, загальний порядок проходження служби, здійснення виду діяльності;

5) правила – встановлюють порядок здійснення окремих повноважень або видів діяльності;

6) рішення колегії – можуть бути нормативного, індивідуального або казуального характеру. Ними затверджуються накази та їхні проекти з питань удосконалення організації структури, підвищення ефективності в роботі підрозділів тощо [6, с. 199].

Запропонована класифікація охоплює як загальні (статuti, положення), так і спеціалізовані (інструкції, правила, накази) акти, що демонструє ієрархічність та багаторівневність правового регулювання: від стратегічних документів (статuti) до процедурних (правила, інструкції).

Цвік М. В., Петришин О. В. у підручнику Загальна теорія держави і права зазначають,

що підзаконні нормативні акти різняться між собою і утворюють складну ієрархічну систему. Також вони зазначають, що наказами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади затверджуються такі відомчі нормативні акти: інструкції; положення; правила; переліки [7, с. 288–290].

За предметом регулювання вони поділяються на внутрішні – регулюють питання внутрішньоорганізаційного характеру і поширюються в межах міністерства, відомства, підпорядкованих їм установ, і зовнішні – мають міжвідомчий, загальний характер, поширюються на всіх суб'єктів права і підлягають обов'язковій реєстрації в Міністерстві юстиції України. Виокремлюють відкриті відомчі акти – доступні для всезагального користування, і закриті відомчі акти – доступні для обмеженого кола осіб, які видаються з грифами «Для службового користування», «Таємно», «Особливої важливості» і містять державну таємницю або відомості, розголошення яких може спричинити шкоду інтересам держави або конкретного відомства [7, с. 288–290].

Вищезазначена класифікація відомчих нормативно-правових актів є багатофункціональною, що охоплює різні акти від методичних (інструкції) до організаційних (положення), процедурних (правила) та конкретизуючих (переліки). Важливим є розмежування внутрішніх і зовнішніх актів, що відображає різний рівень їхньої юридичної сили та сфери застосування. Поділ на відкриті й закриті акти показує баланс між принципом гласності та необхідністю захисту державної таємниці.

Коваленко Л. А. дійшла висновку, що аналіз існуючих відомчих нормативно-правових актів державних агентств дає змогу згрупувати їх у дві основні групи за цільовою спрямованістю:

1) до першої групи слід віднести відомчі нормативно-правові акти державних агентств, спрямовані на безпосередню реалізацію покладених на державні агентства повноважень;

2) другу групу відомчих нормативно-правових актів державних агентств складають відомчі нормативно-правові акти, спрямовані на врегулювання внутрішніх питань діяльності державних агентств (призначення складу

колегій, умови та порядок оплати праці працівників, створення робочих груп з розробки законопроектів, встановлення відомчих заохочувальних відзнак, затвердження внутрішніх інструкцій, рекомендацій, примірних договорів тощо) [8, с. 184].

Тобто вона розмежовує акти за їхнім призначенням на зовнішню спрямованість та внутрішню спрямованість. Зазначена класифікація дозволяє зрозуміти, що відомчі акти не лише забезпечують виконання державних функцій, але й формують внутрішній порядок діяльності.

Красюк І. А. подає розгорнуту класифікацію підзаконних актів, до якої входять зокрема накази, інструкції, положення тощо міністерств, відомств, державних комітетів. Він зазначає, що накази, інструкції, положення, тощо, міністерств, відомств, державних комітетів – це підзаконні нормативно-правові акти відомчого характеру, зміст яких не повинен суперечити законам України та нормативно-правовим актам Президента України й Уряду України [9, с. 132].

Він також вважає, що накази, розпорядження, рішення, постанови й інструкції можуть бути як нормативного, так і індивідуального характеру. Цю групу нормативно-правових актів у теорії права та держави називають ще відомчими актами, оскільки вони мають внутрішньовідомче юридичне значення (видаються з питань, віднесених виключно до їхнього відання; поширюються на осіб, які входять до сфери їхнього відання). Відомчі нормативні акти вирізняються тим, що стосуються прав та обов'язків лише безпосередньо працівників цього органу. Наприклад, нормативно-правовий акт Міністерства освіти і науки України про зарахування осіб на педагогічні посади у вищих навчальних закладах на конкурсних засадах за змістом нічим не відрізняється від локальних нормативно-правових актів, які являють собою розпорядження керівників державних і громадських організацій (у вигляді наказів та інструкцій), прийняті в межах їхніх повноважень, що регулюють їхню службу й трудову діяльність [9, с. 132].

Красюк підкреслює, що відомчі акти можуть бути: нормативними, тобто такими, що

містять загальні правила поведінки, поширювані на невизначене коло осіб наприклад, положення чи інструкції щодо порядку діяльності, та індивідуальними – регулюють конкретні управлінські ситуації наприклад, наказ про призначення на посаду.

Дзюбенко О. Л. наводить класифікацію за порядком прийняття актів та компетенцією суб'єктів відомчої нормотворчості, де відомчі акти поділяють на такі види:

1) одноособові відомчі акти, прийняті або затверджені керівником відповідного центрального органу виконавчої влади або його заступником, якщо це визначено статутом певного відомства;

2) колегіальні – відомчі акти, прийняті колегією міністерства;

3) спільні – відомчі акти, які приймаються кількома суб'єктами відомчої нормотворчості [10, с. 19–20].

Також вона констатує про можливість виокремлення нормативних актів, які вступають в юридичну силу виключно після їх затвердження розпорядчими документами суб'єктів відомчої нормотворчості, а також, власне, розпорядчих документів, які є самостійним видом відомчих підзаконних актів. До розпорядчих документів слід віднести: накази, розпорядження, рішення, постанови, а до нормативно-правових актів – інструкції, правила, положення, статuti, порядки, що відповідним чином дозволяє виокремити й особливості техніки їх підготовки та прийняття [10, с. 20].

Слід також зазначити, що даний перелік відомчих актів не є вичерпним, оскільки суб'єкти відомчої нормотворчості видають також такі нормативні акти, як переліки, умови, методики тощо, які вступають в юридичну силу після їх затвердження розпорядчими документами. Проте, останні не передбачені діючим законодавством та теорією права як різновиди підзаконних актів [10, с. 20].

Відомчим наказом слід розуміти офіційний розпорядчий документ, який видається керівником відповідного центрального органу виконавчої влади або, у передбачених випадках, його заступником, у межах їх компетенції для регулювання найбільш важливих питань

внутрішньої та зовнішньої діяльності органу влади, шляхом нормопроєктування, зміни, доповнення, скасування, обліку, систематизації правових норм, спрямованих на регулювання суспільних відносин, що входять до сфери їх повноважень [10, с. 20].

Тобто, крім традиційних форм, суб'єкти відомчої нормотворчості видають переліки, умови, методики тощо. Вони вступають у силу після затвердження розпорядчими документами, але не визначаються законодавством чи теорією права як окремі різновиди підзаконних актів. Це свідчить про практичну гнучкість відомчої нормотворчості, яка виходить за межі класичних форм, але водночас потребує систематизації.

Висновки. Відомчі нормативно-правові акти МВС України є різноманітними за формою, змістом і їх призначенням, що в свою чергу потребує їх класифікувати за видами. З практичної сторони класифікація сприяє впорядкуванню нормативного масиву, усуненню дублювання норм і полегшенню правозастосування, а з теоретичної – дозволяє глибше зрозуміти правову природу окремих видів ак-

тів, їх ієрархію, функціональне призначення та взаємодію в системі права.

З аналізу чинного законодавства вбачається, що відомчі нормативно-правові акти є складовою системи нормативних актів, однак не визначає їх видів. Поширеною формою відомчих нормативно-правових актів МВС виступають накази, які мають обов'язковий характер для широкого кола суб'єктів і фактично є основним засобом нормативного регулювання діяльності відомств.

Наукові підходи до класифікації відомчих нормативно-правових актів виражаються в багатоманітності видів відомчих актів, та не мають єдиного підходу визначення єдиної класифікації. Науковці пропонують поділ за формою на накази, інструкції, положення, правила, статuti, за предметом регулювання на внутрішні та зовнішні, за цільовою спрямованістю на спрямовані на реалізацію повноважень або на внутрішню організацію діяльності, за порядком прийняття на одноособові, колегіальні, спільні, а також за характером дії на нормативні та індивідуальні.

Список використаних джерел:

1. Слинко Д. В. Специфіка нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічна та історико-правові проблеми*. 2019. С. 203–205. https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/99.pdf
2. Рибалкін А. О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Запоріжжя, 2005. 185 с.
3. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX : станом на 19 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 21.01.2026).
4. Рекомендації з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів : Рек. М-ва юстиції України від 27.03.1998 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003323-98#Text> (дата звернення: 21.01.2026).
5. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Каб. Міністрів України від 28.10.2015 № 878 : станом на 9 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п#Text> (дата звернення: 21.01.2026).
6. Теорія держави та права : підручник / Є. О. Гіда та ін. Київ : ФОРМ-Ліпкан, 2011. 576 с.
7. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік та ін. Харків : Право, 2009. 584 с.
8. Коваленко Л. А. Місце відомчих нормативно-правових актів державних агентств у системі законодавства України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 6. С. 182–185. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/927c6050-0b73-4654-8d6c-27bd8f7865f4/content>
9. Красюк І. А. Конкретизація права в забезпеченні ієрархії нормативно-правових актів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. № 70. С. 127–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2013_70_22
10. Дзюбенко О. Л. Ознаки та види відомчих підзаконних актів як результат застосування юридичної техніки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 1. С. 18–21. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2018/5.pdf

References:

1. Slynko, D. V. (2019). Spetsyfika normatyvno-pravovykh aktiv Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy [Specifics of regulatory legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Pravookhoronna funktsiia derzhavy: teoretyko-metodolohichna ta istoriko-pravovi problem – Law enforcement function of the state: theoretical, methodological and historical and legal problems*, 203–205. Retrieved from https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/99.pdf [in Ukrainian].
2. Rybalkin, A. O. (2005). Normotvorchist orhaniv vnutrishnikh sprav (aspekty zahalnoi teorii) [Normative maker of internal affairs bodies (aspects of general theory)] *Candidate's thesis*. Zaporizhia : Zaporizkyi yurydychnyi instytut. [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy Pro pravotvorchu diialnist : pryiniaty 24 serp. 2023 roku № 3354-IX. [Law of Ukraine On Law-Making Activity: adopted on August 24, 2023 No. 3354-IX]. (2023, September 19). *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*, 32. [in Ukrainian].
4. Rekomendatsii z pytan pidhotovky, derzhavnoi reiestratsii ta obliku vidomchykh normatyvno-pravovykh aktiv, Rekomendatsii Ministerstva yustyttsii Ukrainy : pryiniaty 27 march. 1998 roku № 3. [Recommendations on the preparation, state registration and accounting of departmental regulatory legal acts, Recommendations of the Ministry of Justice of Ukraine: adopted on March 27, 1998 No. 3]. (1998, March 27). [in Ukrainian].
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy : pryiniaty 28 octomber 2015 roku № 878. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Regulations on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: adopted on October 28, 2015 No. 878] (2026, January 6). *Uriadovyi kurier – Government courier*. [in Ukrainian].
6. Hida, Ye. O., Bilozorov, Ye. V., & Zavalnyi, A. M. (2011). *Teoriia derzhavy ta prava [Theory of State and Law]*. Kyiv : FOP Lipkan. [in Ukrainian].
7. Tsvik, M. V., Petryshyn, O. V., & Avramenko, L. V. (2009). *Zahalna teoriia derzhavy i prava [General theory of state and law]*. Kharkiv : Pravo. [in Ukrainian].
8. Kovalenko, L. A. (2015). Mistse vidomchykh normatyvno-pravovykh aktiv derzhavnykh ahentstv u systemi zakonodavstva Ukrainy. [The place of departmental regulatory legal acts of state agencies in the legislative system of Ukraine] *Porivnialno-analitychne pravo – Comparative analytical law*, 6. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/927c6050-0b73-4654-8d6c-27bd8f7865f4/content> [in Ukrainian].
9. Krasiuk, I. A. (2013). Konkretyzatsiia prava v zabezpechenni iierarkhii normatyvno-pravovykh aktiv. [Specification of law in ensuring the hierarchy of regulatory legal acts]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Current problems of state and law*, 70, 127–134. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2013_70_22 [in Ukrainian].
10. Dziubenko, O. L. (2018). Oznyaky ta vydy vidomchykh pidzakonnykh aktiv yak rezultat zastosuvannia yurydychnoi tekhniki. [Signs and types of departmental by-laws as a result of the application of legal techniques]. *Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 1, 18–21. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/1_2018/5.pdf [in Ukrainian].

